

УДК: 316.477:316.612

СТРУКТУРА ТА РЕЗУЛЬТАТИ АПРОБАЦІЇ ТРЕНІНГУ «АКТИВІЗАЦІЯ ОБРАЗУ УСПІШНОГО ФАХІВЦЯ У СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ»

Мищишин М. М.

Національний університет «Львівська політехніка», Україна, Львів

У статті розкрито проблему мотивації до успішного професійного становлення сучасного фахівця. Запропоновано тренінг для підсилення мотивації до професійної реалізації через формування та активізацію у свідомості студентів чіткого та яскравого образу «Я – успішний фахівець». Представлено структуру тренінгу, описано ряд тренінгових вправ, які сприяють створенню образу «Я – успішний фахівець», стимулюванню ідентифікації особистості студента із обраною професією, підсиленню мотивації до професійної самореалізації. Висвітлено основні результати емпіричної апробації тренінгу. Описано етапи проведення формувального експерименту, продемонстровано позитивну динаміку досліджуваних показників, які підтверджують ефективність запропонованого тренінгу.

Ключові слова: образ успішного фахівця, мотивація, характеристики образу, студентська молодь.

Мищишин М. Н. Структура и результаты апробации тренинга "Активизация образа успешного специалиста в сознании студенческой молодежи" / Национальный университет "Львовская политехника", Украина, Львов

Раскрыта проблема мотивации к успешному профессиональному становлению современного специалиста. Предложено тренинг для усиления мотивации к профессиональной реализации через формирование и активизацию в сознании студентов четкого и яркого образа «Я - успешный специалист». Представлена структура тренинга, описан ряд тренинговых упражнений, которые способствуют созданию образа «Я - успешный специалист», стимулированию идентификации личности студента с выбранной профессией, усилению мотивации к профессиональной самореализации. Проанализированы основные результаты эмпирической апробации тренинга. Описаны этапы проведения формирующего эксперимента, продемонстрировано положительную динамику исследуемых показателей, которые подтверждает эффективность предложенного тренинга.

Ключевые слова: образ успешного специалиста, мотивация, характеристики образа, студенты.

Myshchysyn M. M. Structure and Approbated Results of Training "The Enhancing of Successful Specialist Image in the Minds of Students" / Lviv Polytechnic National University, Ukraine, Lviv

The problem of development the successful professional motivation of the modern specialists is revealed. A training to enhance motivation for professional realization through the formation of clear and vivid "I am successful specialist" image is propounded. The structure of the training is represented. A series of training exercises that help to create and activate the image of "I am successful specialist", stimulation students to chosen profession identification, increasing the motivation for professional self-realization is described. The basic results of training are approbated. The stages of forming experiment demonstrated positive dynamics of the studied parameters that confirm the effectiveness of the proposed training are described.

Key words: image of successful specialist, motivation, image characteristics, students.

Вступ. Темпи розвитку суспільства та інтеграція України до європейського економічного простору, вимагають від особистості, яка потрапляє на ринок праці, гнучкості, витривалості та компетентності як базових характеристик. Розвиток цих якостей можливий при наявності чіткого розуміння обраного фаху і сильної мотивації до навчання та професійної самореалізації.

Після школи, зробивши свій професійний вибір, молоді люди продовжують здобувати фахові компетентності у інших навчальних закладах. Наскільки вдалим є цей вибір і наскільки комфортно вони почувають себе у вибраній професійній ролі показує час. Саме тому, на сьогодні, актуальною є проблема розробки системи тренінгів, які допомагають студентам створювати та активізувати образ бажаного професійного майбутнього, ідентифікувати себе із професійною роллю та підсилювати мотивацію до навчання і подальшої професійної самореалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях Т. М. Баранової, Г. С. Костюка, С. Д. Максименка, В. В. Мосійчук, В. В. Москаленко, С. Л. Рубінштейна, Т. М. Титаренко, розглянуто проблеми соціальної ідентифікації і професійної ідентичності як складової самосвідомості та механізму соціалізації індивіда. Проблема самореалізації, як чинник професійної орієнтації, відображається у працях Є. О. Климова, Т. Лукмана, А. К. Маркової, В. В. Сидоренка та ін. Цікавими в цьому плані є теорії самоефективності А. Бандури та самодетермінації Е. Дісі та Р. Раяна.

В рамках наведених підходів, недостатньо зосередженою є увага на важливості образу бажаного майбутнього. Т. М. Титаренко, зазначає, що «соціальна психологія особистості на своєму рівні створює образи майбутнього життя людини, якого вона варта, якого вона прагне, яке моделює і ці образи стимулюють до формулювання життєвих завдань як найважливіших персонологічних інновацій» [1, с. 49]. Крім того, науковець виділяє різні форми візуалізації майбутнього, зокрема: структурована форма (життєва перспектива – картина майбутнього; життєва програма – матриця

життєвих цілей; життєва мета – запланований результат, до якого прагне людина; життєвий план, як конкретизація цілей у хронологічному аспекті) та неструктурована форма (мрія, надія, фантазія, бажання, передчуття).

В процесі професійного становлення майбутнього фахівця актуалізуються його уявлення про себе та формується професійна Я-концепція, яка передбачає: розвиток образу «Я», взаємодію Я-концепції із особливостями професії (баченням себе як професіонала) [2, 3]. Образ фахівця характеризується соціальною природою, так як формується в процесі діяльності та спілкування на основі засвоєння системи суспільно-виробничих знань, закріплених у мові, предметах культури, нормах і стандартах діяльності (Л. С. Виготський, Г. С. Костюк, С. Д. Максименко С. Л. Рубінштейн, та ін.).

Важливим чинником мотивації до професійного становлення та професіоналізації вважається механізм співставлення «Я-реальне» як сукупності уявлень про розвиток своїх знань, вмінь, навичок, можливостей із «Я-ідеальне», що позначає сукупність уявлень про себе в майбутньому, бажані якості, знання, здібності, стиль життя і т.д (С. Д. Максименко, С. Московичі, В. В. Москаленко, Г. С. Костюк, І. Кон, Т. М. Титаренко).

В контексті професіоналізації образом «Я-ідеальне» виступає образ успішного фахівця, який запускає механізм ідентифікації із професійною роллю, мотивує до реалізації цього образу, а отже, сприяє процесу професійного становлення особистості майбутнього фахівця.

Саме тому, вважається за потрібне виділити та додатково виокремити мотиваційну і управлінську функції образу, зокрема, в процесі професіоналізації. Адже, конструюючи чіткий та яскравий образ бажаного у свідомості індивіда ми можемо підсилювати мотивацію та управляти поведінкою людини і, тим самим, сприяти процесу професійного становлення особистості [4].

Взявши за основу наведені вище положення було розроблено та апробовано ряд тренінгових вправ, які націлені на створення образу «Я – успішний фахівець»; стимулювання ідентифікації особистості студента із обраною професією; підсилення мотивації до професійної самореалізації.

Мета – висвітлити структуру тренінгу «Активізація образу успішного фахівця у свідомості студентської молоді» та результати його емпіричної апробації.

Структура тренінгу «Активізація образу успішного фахівця у свідомості студентської молоді».

Мета тренінгу: підсилити мотивацію студентів до самореалізації у професійній діяльності за допомогою конструювання і активізації чіткого та яскравого образу «Я – успішний фахівець».

Етап 1.

1. Привітання та вступна частина.

1.1. Вступне слово. Шановні студенти! Всім відомо, що людина, яка задоволена своєю професією і своїм місцем в житті відчуває гармонію та

баланс, приносить користь собі і суспільству. Діяльність такої людини є мотивованою, ціленапрявленою та продуктивною. Ви вже зробили свій професійний вибір, здобуваєте фахову освіту і те, професіоналом якого рівня і яких масштабів станете в майбутньому залежить від Вас самих. Зараз до Вашої уваги пропонується тренінг, який спрямований на те, щоб допомогти Вам визначитися із майбутніми професійними пріоритетами і зрозуміти яких цілей Ви прагнете досягнути у обраній сфері.

1.2. Правила поведінки в групі. Ми будемо працювати із вашим професійним майбутнім, виконувати різні вправи, Ви маєте можливість брати участь у обговоренні важливих питань та дискусіях але, в більшості випадків, вправи спрямовані на візуалізацію, тому основним правилом поведінки в групі є зберігання спокою та тиші, створення гармонійної, розслаблюючої атмосфери. У Вас є можливість висловитися про те, що заважає брати участь у роботі групи. Варто утримуватися від сторонніх розмов та дотримуватися принципу «Тут і тепер». Той факт, що Ви знаходитеся у знайомій обстановці, у знайомому колі людей, сприяє створенню розслаблюючої і спокійної атмосфери.

1.3. Висловлювання учасників програми, щодо очікувань від результатів тренінгу.

2. Основна частина

Завдання 2.1. Обговорення теми: «Що для Вас означає успіх у професійній діяльності?». Очевидно, що відчуття успіху є індивідуальним, хтось для того, щоб бути успішним мріє стати відомим, хтось багатим, хтось прагне престижу та влади, а хтось, можливо, просто допомагати іншим та бути корисним.

Завдання 2.2. Я думаю, що Ви неодноразово зустрічалися із випадками, коли люди із однаковими задатками та ресурсами досягають різних вершин успіху. Часто, справа полягає не в тому, що в когось більше часу чи можливостей, а в тому, *наскільки сильно ми* прагнемо досягнути певного результату і готові докладати до цього потрібних зусиль. Не дарма в народі побутує вираз, що той, хто хоче щось зробити знайде можливість і час, а хто не хоче – знайде причину, щоб не робити. Людина є ковалем свого щастя. З цього приводу розкажу одну повчальну притчу.

Багато років тому в одному місті жив дуже мудрий чоловік. До нього часто приходили люди за порадою. Слава про його мудрість рознеслася всюди. Одного дня слава дійшла до ще одного чоловіка, який теж був мудрим і відомим в окрузі. Цей чоловік теж допомагав людям порадами. Йому подобалося те, що його вважають наймудрішим і прислухаються до його порад. І коли він дізнався, що є ще один мудрець, то розгнівався на нього за те, що втрачає свою популярність. У мудреця закралася думка, як довести іншим людям, що насправді мудрішим є він. Довго думав і вирішив: «Я візьму метелика, заховаю його між долонь, підійду на очах у всіх до мудреця і запитаю його: "Скажи, що у мене в руках?». Він, звичайно ж, великий мудрець, тому здогадається і скаже: «У тебе в руках метелик».

Тоді я його запитаю: «А який це метелик, живий чи мертвий?». Якщо він скаже, що метелик живий, тоді я затисну його своїми долонями так, що коли їх розкрию, то усі побачать, що він мертвий. А якщо він скаже, що метелик мертвий, тоді я відпущу його і він полетить. І тоді усі побачать, що мудрець виявився не правий". Як задумав, так і зробив.

Узяв метелика, підійшов до мудреця і запитав його: «Скажи, що у мене в руках?». Мудрець подивився і сказав: «У тебе в руках метелик». Тоді він запитав мудреця: «Скажи, живий він чи мертвий?». Мудрець подивився йому в очі, подумав і сказав: «Все буде так, як ти захочеш. Все в твоїх руках».

Так ось: **наше щастя в наших руках, буде так, як ми захочемо.**

А зараз, я попрошу Вас пригадати людину, яка, на вашу думку, досягла успіху в своїй кар'єрі. Яким чином вона цього досягла? Чи могла б ця людина стати вашим кумиром, еталоном в професійній діяльності, які людські та професійні якості Вам імпонують в цій людині?

Завдання 2.3. Як Ви вважаєте, яка роль мотивації у досягненні професійного успіху. Кожен з нас має в житті своє життєве кредо, яке виражає певні моральні принципи, за допомогою яких ми, зазвичай, діємо. Назвіть, будь ласка, своє кредо, мотивуючу фразу, яка характеризує Вашу діяльність та вибір цілей [5, с. 124].

Завдання 2.4. Що Вам відомо про візуалізацію? Як Ви вважаєте, чи є цей метод постановки цілей дієвим? (В результаті обговорення тренер зі студентами приходять до висновків, що візуалізація буде успішною, якщо до неї ставитися як до способу підсилення мотивації. Без образу кінцевого результату діяльності не можлива сама діяльність, тому, що людина не знає чого вона прагне, в якому напрямку їй слід рухатися і що робити. Навряд чи буде дієвою візуалізація в тому випадку, коли людина лише візуалізуватиме свою ціль, не докладаючи до цього зусиль. Скажімо, можна без кінця візуалізувати ціль навчитися водити автомобіль та отримати права водія, можна уявляти себе за кермом автомобіля, бачити власне фото та прізвище у водійських правах, але до тих пір, поки людина не почне приймати конкретних кроків: відвідувати курси водіїв, вправлятися у водінні авто, вивчати правила дорожнього руху і т.і., візуалізація буде безсилою).

Завдання 2.5. Тепер я попрошу Вас використати один, дуже важливий в житті інструмент – уяву. Ми будемо малювати Ваше майбутнє життя, розфарбовувати його в різні кольори-емоції. Чи погоджуєтесь Ви з тим, що продуктивна людська діяльність не можлива без наявності цілей? Першим кроком при формуванні цілі є мрія.

Уявіть, що життя людства – це море, кожен з нас пливе по морі на своєму кораблі. Людина є капітаном корабля. Якщо ми знаємо куди наш корабель має плисти, тоді вибираємо напрямок, шлях і курсуємо по ньому. Якщо ж ми просто пливемо, не задумуючись про місце призначення, то корабель пускається «на самотік». Подує сильний вітер, і його понесе зі швидкістю в невідомому напрямку. Може бути так, що він потрапить під

шторм, може кинути на скали і розбити. Ми ж не знаємо в якому напрямку слід рухатися. Подумайте, наскільки велике значення має наявність цілі в нашому житті. Тому, уявімо собі, що наш корабель пливе в напрямку певного острова. Звичайно, по дорозі нам теж можуть траплятися перешкоди, але тепер нам відомо заради чого будемо з ними боротися і куди пливемо. Дорога на острів нас змінює, загартовує і ми припливаємо вже новими людьми. Цей острів – це наш острів мрії.

Тепер подумайте, чого Ви хочете від життя, що в ньому має з'явитися через певний проміжок часу, щоб можна було почувати себе щасливими задоволеними, успішними в професійній діяльності. Ким Ви хочете бачите себе в майбутньому? Уявіть, що Ви вже здобули освіту і займаєте певну посаду у обраній галузі діяльності.

Яка Ваша ціль, що це за посада? Якими Ви себе бачите через кілька років, коли Ви досягнули бажаного професійного рівня. Уявіть якомога чіткіше і яскравіше ким Ви є, чим займаєтеся, що Ви відчуваєте, які люди Вас оточують. (Студенти протягом кількох хвилин візуалізують майбутню професію).

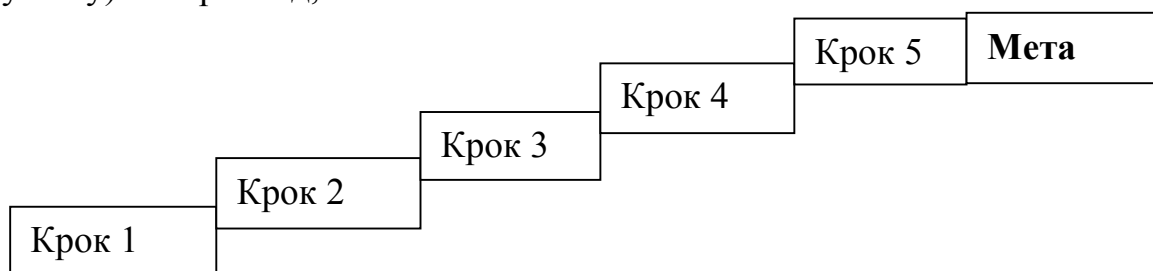
Перед Вами є аркуш паперу. Запишіть, будь ласка, з верху листочка, обрану посаду і намагайтеся дещо її деталізувати. (Наприклад, я власник і керівник фірми, я вчитель географії у школі, я шкільний психолог чи коуч-тренер...).

Також занотуйте наступний момент: якими Ви є (запишіть ваші професійні та загальнолюдські якості, Ваш настрій, емоції, можливо Ви навіть бачите свій зовнішній вигляд, де Ви знаходитися, хто чи що Вас оточує, чим займаєтеся в даний момент і т.д.). Час виконання: 7-10 хв.

Завдання 2.6. Тепер, ще нижче, щоб у Вас не був суцільний текст, а все написано по-пунктах, дайте відповіді на такі запитання:

- 1) Як те, що я прагну досягнути вплине на моє життя та на задоволення значущих для мене потреб? Для чого це мені потрібно?
- 2) Чи є в мене потрібні для реалізації мети ресурси, які саме ці ресурси і можливості?
- 3) Якою буде для мене винагорода, коли я досягну запланованого?
- 4) Чи заслуговую я на цю винагороду, чи справедливою вона буде і чому?

Завдання 2.7. Яким чином я цього досягну? (Тут потрібно розбити свою мету на завдання і кроки, зобразити їх у вигляді сходинок. І ще раз вказати кінцеву мету). Наприклад,

Якщо маєте бажання, то біля кожного кроку і мети напишіть терміни виконання (наприклад мета – 8-10 років, крок 5 – 7-8 років і т.д.). (Завдання виконується 10-15 хвилин).

Запишіть кроки, які Ви можете зробити для досягнення цілі вже у найближчий місяць.

Тепер на найближчих сім днів.

Завдання 2.8. Ми з Вами зустрінемося за тиждень, а за цей час Ви будете пригадувати свою мрію і деталізувати її наступним чином. Вдома рекомендовано зробити 1 із запропонованих завдань:

2.8.1. Написати казку про досягнення успіху в професійній діяльності, головним героєм якої, будете Ви самі. Всім відомо, що в казках здійснюється мрія головного героя. Вам слід описати історію про те, яким чином Ви досягнули успіху, яких зусиль докладали та якою в кінцевому результаті була для Вас винагорода.

2.8.2. Зробити дошку візуалізації.

Працюйте над образом. Якщо Ви зробили дошку візуалізації, то розмістіть її на видному місці, якщо написали казку, то перечитуйте її, принаймні кожного вечора перед сном.

3. Завершення робочого дня, поділ емоціями та підбиття підсумків.

Етап 2.

2.1. Привітання учасників тренінгу

2.2. Основна частина

Завдання 2.2.1. Обговорення домашнього завдання та загальних вражень від попереднього заняття та його результатів.

Завдання 2.2.2. Шановні студенти, оскільки Ви всі знайомі між собою і в процесі навчання «з'їли разом не один пуд солі та здали не одну сесію», то можна зробити висновок, що Ви достатньо знаєте одні одних, орієнтуєтесь в інтересах, рівні домагань, тому, давайте зараз спробуємо спрогнозувати майбутнє професійне життя одні одних. Для цього, ми запрошуємо на середину окремо кожного учасника групи, а всі решта спробують по-черзі описати цю людину як майбутнього професіонала, в якій сфері ця людина буде працювати, які в неї життєві пріоритети та чого зможе досягнути. Пам'ятаємо про правила, які обговорювалися на попередньому занятті. Також, слід назвати сильну рису характеру цієї людини та її основний ресурс, який допоможе досягнути запланованого (студенти роблять спроби прогнозувати професійне майбутнє своїх одногрупників, а ті кажуть, чи збігаються прогнози із метою та завданнями, які були записані на попередньому етапі тренінгу. Визначають сильні позитивні сторони характеру, які можуть слугувати ресурсом для досягнення цілі, бажують успіху в досягненні запланованого. Час виконання вправи: 40-50 хвилин).

Завдання 2.3. Обговорення результатів тренінгу та особистих вражень.

Результати емпіричної апробації тренінгу «Активізація образу успішного фахівця у свідомості студентської молоді»

Для апробації програми тренінгу було використано модель формувального експерименту. У тренінгу взяли участь студенти напрямку «Практична психологія» 2-го та 3-го курсів Національного університету «Львівська політехніка». Виділено експериментальну (основну) та контрольну групи.

Для перевірки наявності позитивних зрушень, які стосуються покращення мотивації студентів до професійної реалізації було здійснено замір сили мотиву досягнення образу «Я – успішний фахівець» та характеристик образу (його яскравості та чіткості) один тиждень до тренінгу та тиждень після проведення тренінгу за допомогою опитувальника «Діагностика сили мотиву досягнення бажаного образу» [4].

Загальна кількість учасників експерименту 97– осіб. У контрольній групі кількість учасників експерименту – 41 студент, а в експериментальній – 46. Тренінг проводився в двох групах – 24 та 22 студенти у кожній.

Після пройдених двох тренінгових занять протягом 2 тижнів студентів експериментальної групи просили заповнити опитувальник, який містив відкриті та закриті запитання для перевірки ефективності тренінгу. Зокрема, питання торкалися змін у навчальній діяльності та у ставленні до професійного становлення.

Відповідаючи на перше запитання анкети: «Чи підсилилася Ваша мотивація до професійної реалізації після пройденого тренінгу?» студенти однозначно відповіли «Так».

Наступне запитання стосувалося того, що конкретно зробили студенти для активізації мотивації досягнення образу «Я – успішний фахівець». Отримано такі результати: написали казку – 24 студенти, зробили дошку візуалізації – 17 студентів, кілька разів подумки поверталися до тренінгу та перечитували записи зроблені під час тренінгу – 5 студентів.

Додатковим завданням була постановка мети на найближчих 7 днів. Із цим завданням впорався 41 студент, 4 не впоралися посилаючись на об'єктивні причини.

За тиждень після пройденого першого тренінгового заняття студенти досягнули таких результатів (таблиця 1).

Таблиця 1

Результати реалізації поставленої мети за перший тиждень

Реалізація поставленої мети на тиждень	Кількість студентів
Не реалізували мету через об'єктивні причини	4
Написали реферати, курсові	4
Розпочали вивчати іноземну мову	6
Почали займатися волонтерською діяльністю	4
Почали читати профільну літературу (з бізнес-психології, психології реклами, психосоматики, психології дітей дошкільного та шкільного віку, дослідження почерку та фізіогноміки,	21

кримінальної психології, невербаліки)	
Почали прикладати більше зусиль до навчання	6

Отже, як видно з таблиці 1 конкретного результату досягнув 41 студент із 46. Студенти почали докладати більше зусиль до навчальної діяльності, вивчати іноземну мову, щоб розширити свій кругозір, мати доступ до іноземних літературних джерел, можливість співпрацювати із студентами за кордону, переймати досвід провідних країн, що є досить актуальним в сучасних політично-економічних умовах, зокрема, прагненні вступити до Європейського Союзу, інтеграції української освіти до європейського освітнього простору та ін. Також, чудовим показником є те, що студенти прагнули більше часу приділяти читанню профільної літератури. Згідно з результатами дослідження більшість студентів цікавляться психологією бізнесу і в майбутньому бачать себе психологами у цій сфері. В подальшому студенти готові ставити проміжні цілі для досягнення образу «Я – успішний фахівець».

Ще одне запитання стосувалося динаміки змін у ставленні до навчання. Як з'ясувалося, у 45 студентів ставлення все ж змінилося, при чому у кращу сторону. Відтак, 26 студентів поглиблюють знання з профільних предметів, 13 докладають більше зусиль для успішного навчання.

Третій етап експерименту – контрольний етап, передбачав здійснення замірів сили мотиву досягнення образу «Я – успішний фахівець» у контрольній та експериментальній групі через тиждень після пройденого тренінгу. Інтервал між констатувальним та контрольним опитування становив чотири тижні.

Опрацювання отриманих даних показало значну позитивну динаміку у зміні характеристик (яскравості-чіткості) образу «Я – успішний фахівець» та силі мотиву досягнення цього образу у експериментальній групі і незначні зміни у контрольній.

Відтак, за допомогою критерію Т-Вілкоксона для парних вибірок вдалося з'ясувати значущість кореляцій у експериментальній та контрольній групах відповідно до змінних «Характеристика образу» та «Сила мотиву» (таблиця 2).

Таблиця 2

Значимість кореляцій у досліджуваних змінних

Змінні	Значущість кореляцій у контрольній групі	Значущість кореляцій у експериментальній групі
Характеристика образу	1,000	,000
Сила мотиву	,200	,000

Як бачимо, значущість кореляцій у експериментальній групі є меншою за значення 0,05, отже, приймаємо альтернативну гіпотезу, яка говорить про

позитивні зміни у змінних «Характеристика образу» та «Сила мотиву», чого не спостерігається у контрольній групі.

Для того, щоб більш детально дізнатися відмінності у значеннях параметрів, отриманих до та після тренінгу було здійснено аналіз непараметричних критеріїв для двох зв'язних вибірок – G-критерій знаків.

На основі аналізу можна побачити позитивні та негативні зміни у досліджуваних шкалах «Характеристики образу» та «Сила мотиву», а також відмітити ті результати, які не зазнали змін у обох групах експерименту, констатувального та формуального.

Таблиця 3

Зміни досліджуваних параметрів після тренінгу

Зміни	Контрольна група		Експериментальна група	
	Сила мотиву	Характеристики образу	Сила мотиву	Характеристики образу
Негативні	3	6	2	0
Позитивні	3	8	32	39
Без змін	35	27	12	7

Отже, ми бачимо, що у контрольній групі параметри шкали «Сила мотиву» погіршилися протягом місяця у трьох студентів, покращилися теж у трьох і залишилися без змін у тридцяти п'яти студентів.

Характеристики образу стали менш чіткими та яскравими у шести студентів, більш чіткими та яскравими у восьми студентів та залишилися без змін у двадцяти семи.

Щодо результатів показників рівня сили мотиву досягнення образу успішного фахівця у експериментальній групі, то вони є наступними: показники сили мотиву погіршилися у двох студентів, але покращилися у тридцяти двох, залишилися без змін у дванадцяти; показники характеристик образу не погіршилися у жодного студента, а покращилися у тридцяти дев'яти, залишилися без змін у семи студентів.

Результати формуального експерименту показали, що після тренінгу у студентів в значній мірі покращилися показники мотивації до досягнення образу успішного фахівця, також, сам образ став чіткішим та яскравішим, отже, є позитивна динаміка в напрямку професійної ідентичності. Це дає нам підстави стверджувати, що існує можливість цілеспрямованого довільного впливу на процес професіоналізації студентської молоді. Активізація чіткого та яскравого образу успішного фахівця сприяє підсиленню мотивації до навчання та професійної реалізації у студентів.

Висновки. В статті висвітлено структуру тренінгу «Активізація образу успішного фахівця у свідомості студентської молоді» та представлено результати його апробації. Емпірично доведено можливість довільного конструювання образу успішного фахівця для підсилення мотивації до професійної реалізації. В результаті здійснення формуального впливу через тренінг у більшості студентів експериментальної групи покращилися

показники характеристик образу успішного фахівця та сили мотиву, спрямованої на його реалізацію. Отримані дані є статистично значущими та підтверджують ефективність тренінгу.

Література:

1. Титаренко Т. М. Як будувати власне майбутнє: життєві завдання особистості [наук. монограф.] / [Т. М. Титаренко, О. Г. Злобіна, Л. А. Леніхова та ін.]; за наук. ред. Т. М. Титаренко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кіровоград: Імекс -ЛТД, 2012. – 512 с.
2. Moulton S. T. *Imaging predictions: mental imagery as mental emulation* / Samuel T. Moulton, Stephen M. Kosslyn // *Philos. Trans. R. Soc. Lond. B Biol. Sci.* В – 12 May 2009. – Vol. 364. – P.1273-1280. Режим доступу: <http://rstb.royalsocietypublishing.org/content/364/1521/1273.full>
3. Paivio A. *Cognitive and motivational functions of imagery in human performance* / A. Paivio // *Canadian Journal of Applied Sport Sciences.* – 1985. №10. – P. 22–28.
4. Мицишин М. М. Експериментальне дослідження сили мотиву як рушійного стимулу в поведінці людини // М. М. Мицишин / Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Випуск 25. – Кам'янець-Подільський: Аксиома, 2014. – с. 268-279.
5. Занюк С.С. Психологія мотивації: навч. посіб./ С.С. Занюк. – К.: Либідь, 2002. – 304 с.

References:

1. Tytarenko T. M. *Yak buduvaty vlasne maibutnie: zhyttievi zavdannia osobystosti* [nauk. monohraf.] / [T. M. Tytarenko, O. H. Zlobina, L. A. Liepikhova ta in.]; za nauk. red. T. M. Tytarenko; Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy, Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii. – Kirovohrad: Imeks - LTD, 2012. – 512 s.
2. Moulton S. T. *Imaging predictions: mental imagery as mental emulation* / Samuel T. Moulton, Stephen M. Kosslyn // *Philos. Trans. R. Soc. Lond. B Biol. Sci.* В – 12 May 2009. – Vol. 364. – P.1273-1280. Режим доступу: <http://rstb.royalsocietypublishing.org/content/364/1521/1273.full>
3. Paivio A. *Cognitive and motivational functions of imagery in human performance* / A. Paivio // *Canadian Journal of Applied Sport Sciences.* – 1985 №10. – P. 22–28.
4. Myshchyshyn M. M. *Eksperymentalne doslidzhennia syly motyvu yak rushiinoho stymulu v povedintsi liudyny* // М. М. Myshchyshyn / Problemy suchasnoi psykholohii: zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Ohienka, Instytutu psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy / Za red. S. D. Maksymenka, L. A. Onufriievoi. – Vypusk 25. – Kamianets-Podilskyi: Aksioma, 2014. – s.268-279.

5. Zaniuk S. S. *Psykhologhiia motyvatsii: navch. posib.* / S. S. Zaniuk. – K.: Lybid, 2002. – 304 s.